Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Štev. 199 V Ljubljani, sobota 31. avgusta 1940 Leto V

Romunijo je zajela velika žalost

Sklepi dunajske konference pa so izzvali veliko veselje in zadovoljstvo na Madžarskem

Bukarešta, 31. avgusta. m. Ponoči o polnoči se je kronski svet znova zbral pod kraljevim predsedstvom. Na sejo so prišle vse politične osebnosti, ki so bile že na prvi seji kronskega sveta. Dobro poučeni krogi trdijo, da je bil na seji tudi voditelj erdeljskih nacionalistov Julius Maniu. Na seji so govorili o dunajski arbitraži.

V Cliju je bilo včeraj popoldne veliko zborovanje, na katerem je bilo slišati ostre proteste proti arbitraži. Pričakujejo, da bo danes dopoldne objavljen komunike o rezultatih dunajske arbitraže v luči sklepov romunskega kronskega sveta.

Bukarešta, 31. avgusta. m. Novice, da je Romunija po dunajski razsodbi morala odstopiti Madžarski velik del Erdelja, so povzročile v Bukarešti silno mučen vtis. Takoj po tem ko so prispele te vesti, so zaprli vsa zabavišča in podobne lokale, meščani pa so se umaknili v svoja stanovanja. Iz Erdelja prihajajo vznemirljiva poročila o velikem nezadovoljstvu med romunskimi nacionalističnimi krogi. Odgovorne oblasti skušajo z vsemi sredstvi preprečiti zapletljaje in nevšečnosti, ki bi utegnile nastati zaradi razburjenja med romunskim prebivalstvom, ki biva v odstopljenih krajih. Po nepotrjenih vesteh je dobil voditelj liberalcev George Bratianu živčni napad, čim je izvedel za dunajsko razsodbo.

Sofija, 31. avgusta. m. Vlada je imela včeraj od 11—16 sejo, na kateri so govorili o pogajanjih med Bolgarijo in Romunijo zaradi Južne Dobrudže. Kakor se izve, je bil dosežen že popolen sporazum o ozemeljskih vprašanjih ter glede izmenjave prebivalstva, odprto pa je ostalo še vprašanje izročitve Dobrudže ter vprašanje odškodnine.

Budimpešta, 31. avgusta. NDB: Madžarska javnost vidi v dunajski arbitraži dragocen prispevek k izgrajevanju nove Evrope in h končni likvidaciji trianonske pogodbe. Madžarska bo, tako izjavljajo tukajšnji politični krogi, sposobno prevzela svojo vlogo v novi Evropi na strani držav osi.

Budimpešta, 31. avgusta. o. Po prihodu v Budimpešto z Dunaja je predsednik vlade Teleki izjavil, da so bili madžarski upi uresničeni lažje kakor pa je bilo pričakovati.

Dunaj, 31. avg. o. Na poslednjo sejo dunajske konference je grof Teleky prišel v navadni promenadni obleki. Okoli mize je sedlo sedem oseb, nakar se je dvignil von Ribbentrop in začel brati sklepe. Romunski zunanji minister Manoilescu je bil ves bled in ko je zaslišal odločilne besede za Romunijo, se je nenadno obrnil k šefu protokola in ga zaprosil za kozarec vode. Dernberg mu je hitro prinesel kozarec vode.

Določbe dunajske konference

1. Kot končnoveljavno mejo med Romunijo in Madžarsko določata tisto mejo, ki je začrtana na priloženi zemljepisni karti. Točno določitev meje na kraju samem prepuščata mešani romunsko-madžarski komisiji.

2. Dosedanje romunsko ozemlje, ki pripade na podlagi tega sklepa Madžarski, bodo romunske čete izpraznile v 14 dneh in ga v rednem stanju izročile Madžarski. Posamezne etape izpraznitve in zasedbe, kakor tudi ostale modalitete te procedure bo takoj določila posebna romunsko-madžarska komisija. Romunska in madžarska vlada morata upoštevati to, da se izpraznitev in zasedba teh krajev izvedeta v polnem redu in miru.

3. Vsi romunski državljani, ki so danes naseljeni v pokrajinah, ki jih bo morala Romunija odstopiti, dobe brez nadaljnjega madžarsko državljanstvo. Imajo pa pravico v roku 6 mesecev optirati za romunsko državljanstvo. Osebe, ki bodo izrabile pravico te opcije, bodo morale najdalje v enem letu zapustiti madžarsko državno ozemlje in jih bo prevzela Romunija. Te osebe lahko svobodno odneso s seboj celotno premično imetje. Prav tako morejo te osebe svoje nepremičnine do svoje preselitve likvidirati in dobljeni denar brez ovir odnesti s seboj. V primeru, da bi se likvidacija ne posrečila, pa bo morala Madžarska dati odškodnino. Madžarska bo vsa ta vprašanja, ki so v zvezi s preselitvijo optantov, reševala na velikodušen in vljuden način.

4. Romunski državljani madžarske narodnosti, ki bivajo v pokrajinah, ki jih je leta 1919. Madžarska odstopila Romuniji in ki ostanejo v Romuniji, imajo pravico v roku 6 mesecev optirati za madžarsko državljanstvo. Za osebe, ki uporabijo to pravico opcije, veljajo načela, ki jih našteva točka 3.

5. Madžarska vlada prevzema svečano obveznost, da bo z vsemi osebami, ki na podlagi tega arbitražnega sklepa pridobe madžarsko državljanstvo, pa pripadajo romunski narodnosti, ravnala v vsakem pogledu enako, kakor z ostalimi madžarskimi državljani. Romunska vlada pa prevzema svečano obveznost, da bo prav tako ravnala z romunskimi državljani madžarske narodnosti, ki bodo ostali na njenem državnem ozemlju.

6. Ostala vprašanja, ki bi se pojavila v zvezi z izvajanjem suverenitete, se prepuščajo v rešitev po neposrednih pogajanjih med romunsko in madžarsko vlado.

7. Če bi se pri izvedbi te razsodbe pojavile težave ali dvomi, pa se bosta romunska in madžarska vlada o vsem tem sporazumeli neposredno. Če bi pa v katerem od teh vprašanj ne dosegli soglasja, potem bosta predložili to vprašanje nemški in italijanski vladi, ki bosta izrekli končno odločitev.

Po poročilih, ki so še neobvezna, vendar pa prihajajo z dobro poučene strani, poteka z razsodbo določena nova romunsko-madžarska meja približno takole:

Nova meja krene z dosedanje meje jugozahodno od **Salonta Mare** in gre v severovzhodni smeri ter teče kakih 10 km jugovzhodno od **Oradea Mare** (Grosswardein), katero mesto pripade Madžarski. Nato gre mejna črta v vzhodni smeri neposredno južno od železniške proge **Oradea Mare-Cluj**. To slednje mesto prav tako pripade Madžarski. Od tod poteka mejna črta do točke, ki je kakih 30 km severozahodno od **Torgu Mureš** (Neumarkt), nato pa se mimo tega mesta obrne proti jugovzhodu, pri čemer ostane železniška proga **Sighisoara-Brašov** Romuniji. Mejna črta se v obliki loka, poglobljenega proti jugu, pomika v vzhodni smeri vse do glavnega grebena Karpatov, odkoder poteka vse do nove meje med Romunijo in SSSR ter se pokriva s staro romunsko-madžarsko mejo iz časov pred svetovno vojno.

Nemško in italijansko poroštvo za nove romunske meje

Bukarešta, 30. avg. AA. Italija in Nemčija sta dali Romuniji poroštvo glede nedotakljivosti njenih meja v obliki izmenjave not. Grof Ciano je poslal romunskemu zunanjemu ministru Maniolescu naslednjo noto:

Ekscelenca! V imenu in po nalogu vlade imam čast sporočiti vam naslednje: **Italija in Nemčija prevzemata začenši z današnjim dnem jamstvo za nedotakljivost ozemlja romunske države. Blagovolite sprejeti, ekscelenca, izraze mojega najglobljega spoštovanja.**

Romunski zunanji minister Manoilescu je odgovoril, da romunska vlada z zadovoljstvom sprejema na znanje sporočilo in sprejema jamstvo, ki je bilo dano Romuniji.

Izmenjava protestnih not med Romunijo in Sovjetijo

Moskva, 31. avgusta. m. Tass poroča: 19. avgusta je zastopnik sovjetskega komisarja za zunanje zadeve Dekanozov izročil romunskemu poslaniku v Moskvi Gafencu protestno noto proti akciji romunskih čet na romunsko-sovjetski meji. Nota poudarja, da utegnejo ponovni primeri streljanja z romunske strani na sovjetske obmejne straže skaliti mir na meji. Sovjetski graničarji so bili večkrat prisiljeni na to streljanje odgovoriti. Takih dogodkov ni mogoče več trpeti. 29. avgusta je Dekanozov ponovno poklical k sebi poslanika Gafenca in mu dal novo protestno noto proti novim incidentom na romunsko-sovjetski meji, kakor tudi proti kršitvi sovjetsko-romunske meje s strani letal. Sovjetski odgovor pa pravi, da na sovjetski strani resda ni bilo človeških žrtev, če bi pa bile, bi se spor ne dal rešiti samo z notami. Sovjetski zastopnik zunanjega komisarja pripisuje vso odgovornost za imenovane dogodke romunski vladi.

Gafencu je izročil tedaj noto romunske vlade od 26. avgusta kot odgovor na sovjetsko protestno noto z dne 19. avgusta. V noti zanikuje romunska vlada, da bi romunske čete začele streljati v primerih, ki jih sovjetska nota našteva. Romunska vlada je dala znova stroga navodila svojim obmejnim četam, naj se za vsako ceno izogibajo novim spopadom, ki bi skalili mir in red na sovjetsko-romunski meji. Poslanik Gafencu je poudaril, da se je večkrat dogodilo, da so Sovjeti streljali na romunske čete, sovjetska letala pa so letela čez mejo.

Dekanozov je odgovoril, da bo sovjetska vlada proučila to poročilo, vendar pa zahteva zadovoljiv odgovor na noto od 29. avgusta letos.

Sovjeti so v trenutku krize na svoj način pritisnili na Romunijo, da bi postala zmeda v Romuniji še večja, kar pa se godi v Evropi, pa se dogaja s popolnim odobravanjem Sovjetske Rusije.

Odločen švicarski protest

Bern, 31. avgusta. Stefani: Izvedelo se je, da je predsednik švicarske konfederacije prisilil britanskega poslanika, da se vrne z dopusta v Bern, da mu sporoči sklepe švicarske vlade. Na tem sestanku je švicarski prezident odločno protestiral proti preletu Švice po britanskih letalih. Britanski poslanik je odgovoril, da bo sporočil svoji vladi željo švicarske vlade, da ne bo v nobenem primeru dovolila kršitve švicarske nevtralnosti. v švicarskih političnih krogih izjavljajo, da bo Švica, če bo Anglija tudi še po tem tretjem energičnem protestu še kdaj preletela s svojimi vojnimi letali švicarsko ozemlje, videla v tem sovražno dejanje in da bo prekinila diplomatske stiske z Anglijo.

Napad na Malto

Kairo, 31. avgusta. AA. Reuter: Včeraj je neka formacija sovražnih bombnikov napadla v spremstvu mnogoštevilnih lovskih letal Malto in prizadejala škodo zasebni lastnini. Šest civilistov je lahko ranjenih.

Letalske bitke nad Anglijo in Kanalom

London, 31. avgusta. o. Angleško letalsko ministrstvo je objavilo uradno poročilo, v katerem pravi, da so včeraj angleška letala tudi podnevi napadala nemška letališča na Nizozemskem, prav tako pa tudi konvoje sovražnih ladij vzdolž nizozemske obale.

Ponoči so angleška letala bombardirala Kruppove tvornice pri Essenu in industrijske naprave pri Gelsenkirchenu. Z nočnih in dnevnih poletov se niso vrnila tri angleška letala, pač pa so se rešili štirje letalci.

London, 31. avgusta. o. Letalsko in notranje ministrstvo objavljata, da so včeraj nemški bombniki opravili obsežne polete nad Anglijo, škode pa niso povzročili velike.

Nemška letala so zlasti napadala angleška vojna letališča v kentski grofiji. Škoda ni bila velika, pač pa je bilo ubitih nekaj oseb. Po poročilih, ki so prispela do 19.30, je bilo včeraj sestreljenih nad Anglijo 42 sovražnih letal.

London, 31. avgusta. o. Nemška letala so včeraj bila zopet nad Londonom in na okolico Londona vrgla več bomb. Priletelo je vsega troje sovražnih letal, po čemer se lahko sodi, ka so sedaj Nemci sklenili napadati v manjših skupinah.

Berlin, 31. avgusta. o. »United Press« poroča, da poučeni krogi izjavljajo, da je bilo včeraj sestreljenih 80 angleških letal, Nemci pa so izgubili 21 letal. Nemška letala so zlasti napadala južna angleška pristanišča.

Berlin, 31. avgusta. DNB: O včerajšnjih letalskih spopadih nad južno Anglijo se izvedo sledeče podrobnosti: Oddelek dvomotornih lovcev, tako imenovanih letalskih rušilcev, se je pojavil nad britansko obalo in si poskušal nasilno odpreti pot, kakor tudi narediti pot za nemške bombnike, ki so bili zadaj. Ko je ta predhodnica prišla v stik z angleškimi letali tipa »Spitfire« in »Hurrican«, so nemški bombniki prebili baražo britanskega protiletalskega topništva in odleteli nad London. Nemški bombniki so leteli v zaščiti močnih oddelkov lovcev. Del teh lovcev, kakor tudi prehodnica sta se spustila v borbo z angleškimi lovci. Nad Dowrom in Estbornom so se odigrale v veliki višini številne bitke. Večina zbitih letal je padla v morje. Z obeh strani Kanala so bili poslani sanitetni motorni čolni, da bi rešili padle letalce. Eno nemško vodno letalo, ki pripada sanitetni službi, je rešilo z morja tri angleške in dva nemška pilota. Po poročilih nemških pilotov, ki so se vrnili domov, je bilo do sedaj zbitih okrog 30 sovražnih letal, 6 nemških pilotov se do sedaj ni vrnilo domov.

Druge enote nemških letalskih sil so se vrnile medtem na svoja oporišča v severni Franciji. Tudi ti oddelki so se borili z angleškimi letalci. Število zbitih angleških letal znaša 39.

Berlin, 31. avgusta. DNB: Ob zahodni obali Schleswig-Hollsteina so našli človeško truplo, ki je že razpadlo. Po obdukciji je bilo ugotovljeno, da je to truplo neke ženske. Zavito je bilo v letalsko obleko. V žepu so našli uro, ki je kazala 2.40. Na njej je bilo gravirano letalo z angleškim napisom. Iz teh znamenj sklepajo, da je to truplo neke angleške vojne letalke. Uradno poročilo o obdukciji in omenjeno uro bo nemška vlada poslala mednarodnemu Rdečemu križu.

London, 31. avgusta. o. Angleško letalsko ministrstvo je zjutraj objavilo uradno poročilo, ki pravi, da so nocojšnjo noč bila angleška letala dve uri nad Berlinom, nemška letala pa so bila skoraj vso noč nad Londonom. Bombe z nemških letal so povzročile več požarov, več hiš pa je porušenih. V Londonu so bombe padale tudi v eno izmed glavnih ulic, kjer sta bili porušeni dve večj trgovski hiši. Večino požarov so kmalu omejili. Napad na London je trajal vsega šest in pol ur.

Angleška letala pa so v Berlinu napravila veliko škodo, ker so po poročilih nevtralnih dopisnikov bombe uničile nekaj berlinskih elektrarn. Bombe so padale tudi na berlinske vojaške objekte.

Včeraj je bilo po poročilu angleškega letalskega ministrstva sestreljenih 62 nemških letal, Angleži pa so jih izgubili 19.

Anglija ob vstopu v drugo leto vojne

London, 31. avgusta. AA. Reuter: Minister brez portfelja *Artur Greenwood*, član vojnega kabineta, je podal ob koncu prvega vojnega leta izjavo zastopniku Reuterjeve agencije. Greenwood je med drugim dejal:

Leto dni smo v vojni. V začetku nismo bili v premoči. Toda prestali smo najnevarnejšo in najhujšo periodo in zdaj smo neizpodbitno močnejši kakor pred letom dni. Naše gospodstvo na morju ni v nevarnosti in tudi ne bo. Naše letalstvo je moralo tako v metropoli kakor v tujini prestati boje noč in dan. Če študiramo naš narod v teh dneh, polnih dogodkov, lahko na našem otočju ugotovimo, da Velika Britanija ne more izgubiti vojne. Borci na našem otoku — to so naša trdnjava — delavci na našem otoku, to so naše tovarne — in žene na našem otoku, to je naše ognjišče, prispevajo dan za dnem z vzajemnimi žrtvami, ki se med seboj dopolnjujejo, da se ta trdnjava našega odpora ne bo mogla zavzeti. Prepričan sem, da niti v enem trenutku dolge in tako mnogolične zgodovine britanskega plemena ni bilo trdnejšega in bolj jeklenega edinstva od tistega, ki danes druži naš narod.

V Churchillu imamo ministrskega predsednika, ki v svojih besedah, v svojih dejanjih in v svojem vodstvu vteleša do najvišje stopnje misli in impulze vojskujočega se naroda. Ker je naš narod sestavljen iz svobodnih mož, s svojimi značilnimi vrlinami popolnoma enoten v vseh pogledih pod vodstvom, ki mu absolutno veruje, in ker je prepričan, da je njegov boj pravičen, je postal nepremagljiv. Stopamo v drugo leto vojne z upravičeno vero v našo veliko moč in s prepričanjem, da bo svoboda na koncu zmagala.

London, 31. avg. o. Angleška vlada je odklonila nemško noto o delovanju čolnov nemškega Rdečega križa v Kanalu. Ti nemški čolni so po Kanalu reševali letalce, ki so morali poskakati iz letal. Angleška vlada je odklonila to noto zaradi tega, ker meni, da ti nemški čolni prav za prav opazujejo in spremljajo gibanje angleškega vojnega brodovja v Kanalu. Nemška nota je prišla v London po posredovanju Švice

Vesti 31. avgusta

Vsi madžarski listi pozdravljajo sklepe dunajske konference z velikim veseljem. V svojih člankih listi poudarjajo, da dobi Madžarska 44.000 kvadratnih kilometrov ozemlja. Časopisi zlasti poudarjajo, da sta Mussolini in Hitler podprla Madžarsko. Z vseh hiš v Budimpešti vihrajo zastave. Predsedniku vlade in zunanjemu ministru pripravljajo navdušen in slovesen sprejem.

Bolgarski listi tudi pod velikimi naslovi prinašajo podrobnosti o dunajskih sklepih. Bolgarski listi pripisujejo velik pomen poroštvom, ki sta jih dali Italija in Nemčija Romuniji za njene meje, ko se uredita vprašanji Transilvanije in južne Dobrudže.

Predsednik madžarske vlade grof Teleky in zunanji minister grof Csaky ter romunski zunanji minister Maniolescu so že snoči zapustili Dunaj. Na dunajski vzhodni postaji se je od njih poslovil nemški zunanji minster v. Ribbentrop.

Včerajšnje nemško vojno poročilo pravi, da se je nemško letalstvo včeraj omejevalo samo na oborožene izvidniške polete. Angleška letala pa so ponoči nadaljevala z napadi na mesta v zahodni Nemčiji.

Bolgarski list »Zora« piše, da obravnavajo v Crajovi sedaj samo še vprašanja finančnega značaja. Pogajanja bodo trajala še nekaj dni.

Odvetniška zbornica v Bukarešti je na podlagi protižidovskega zakona izključila 784 židovskih odvetnikov. Vsi izključeni člani zbornice ne bodo smeli več izvrševati odvetniške prakse. V romunski odvetniški zbornici je sedaj ostalo še 513 židovskih odvetnikov.

Romunski prosvetni minister je odločil, da sme biti v bodoče vsega skupaj samo 6% dijakov na srednjih šolah, ki so židovskega rodu.

Ameriška vlada je izročila japonskemu veleposlaniku v Washingtonu noto zaradi japonskega delovanja na Kitajskem.

Romunski prosvetni minister je ukazal razpustiti odbor, ki je bil sestavljen za to, da bi se zgradil primeren spomenik bivšemu predsedniku vlade Calinescu, ki je bil v sredini Bukarešte ubit lansko leto v začetku septembra.

Indijska kongresna stranka je navzlic prepovedi angleških oblasti sklenila prirediti vojaške vaje za svojo mladino. Najbrže bodo angleške oblasti stranko zaradi tega razpustile.

Ameriški senat je odobril nove kredite v višini pet milijard dolarjev za narodno obrambo.

Italijanski pooblaščeni krogi izjavljajo, da jim ni nič znanega o tem, da misli zunanji minister grof Ciano z Dunaja odpotovati v Tirano, kjer naj bi imel v parlamentu večji govor.

Snoči je bil v palači Belvedere na Dunaju prirejen slovesen sprejem ob priliki zasedanja dunajske konference. Sprejem je priredil nemški zunanji minister v. Ribbentrop.

»Daily Mail« je objavil te dni članke o tem, da mislijo Nemci pod morjem zgraditi predor, skozi katerega bi vdrli v Anglijo. Nemški listi se takim domnevam posmehujejo.

Angleški listi pišejo, da pripravlja italijanska vojska veliko ofenzivo proti Egiptu. Ta ofenziva bi bila obenem začetek splošnega vojskovanja v Afriki proti angleškim kolonijam.

Med Nemčijo in Romunijo in med Nemčijo in Madžrsko je bila včeraj na Dunaju sklenjena manjšinska pogodba, ki določa v glavnem, da imajo člani nemške manjšine iste pravice, kot ostali državljani omenjenih držav. Na Madžarskem bodo člani nemške manjšine zastopani v madžarskih državnih in samoupravnih ustanovah v tisti meri, ki odgovarja razmerju številčnega stanja omenjene manjšine. V nemških krajih bodo nastavljeni uradniki nemške narodnosti. Otroci članov nemške manjšine bodo lahko uživali nemško vzgojo.

Drobne vesti

Belgrad, 31. avgusta. j. Hrvaški zavod »Pogod« in belgrajski »Prizad« sta se že vrgla na delo, da bi dobilo ljudstvo v vseh delih naše države dovolj hrane za poznejše mesece. Zagrebški zavod »Pogod« je že skleni! pogodbo za nakup 1200 vagonov nove enotne krušne moke, katero bo razdelil med ljudi v svojem področju. Poudarjajo tudi, da cene pšenici in koruzi ne bodo dolgo naraščale, ker se Prizad pogaja s Slovaško za nakup večje količine pšenice in koruze, kajti na Slovaškem je to blago cenejše kakor pa pri nas.

Zagreb, 31. avgusta. j. Hrvaške livarnice so prišle v zagato zaradi odločitve »Jugočelika« iz Bosne, da bosanske topilnice ne bodo več dobavljaje surovega železa livarnicam na hrvaškem ozemlju. Jugočelik je svojo odločitev utemeljil s tem, da rabi vse surovo železo za svoje podjetje. Če se banski oblasti v Zagrebu ne bo posrečilo izposlovati pri Jugočeliku surovin, bodo hrvaške livarnice ostale brez materiala in bo okrog 1000 delavcev brez dela.

Prvi veliki ruski film v Ljubljani in otvoritev Kino Matice!

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri, jutri v (nedeljo) ob 15., 17., 19. in 21. uri

Predprodaja vstopnic od 11. ure dalje

Peter Veliki

Po znamenit., v 49 svetovnih jezikih prevedenem knjižnem delu Alekseja Tolstoja, vnuka vel. rus. genija pisatelja Leva N. Tolstoja

Grandiozen film, ki v polni meri reprezentira umetniško in kulturno višino ruskega filma! — Film o legendarnem velikem carju graditelju Petrograda in ustanovitelju Velike Rusije! — Igralci: Simonov, Čerkasov, Zarov in nad 50.000 statistov

Krstna predstava za vso državo danes v Ljubljani!

KINO MATICA, nova tel. številka **22-41**

Jesenski ljubljanski velesejem danes odprt

Ljubljana, 31. avgusta.

Se smo življenja zmožni, kar dokazuje sedanji jesenski velesejem. Kaj vse prinaša letošnja revija velesejma, to bo kronist pozneje opisal. Na najslovesnejši način je bil letošnji jesenski velesejem otvorjen. Treba je priznati, da so se vsi funkcionarji potrudili z vso največjo skrbjo, da pokažejo v teh viharnih časih tudi Ljubljani nekaj lepega, dobrega in zanimivega. Na velesejmu je že zgodaj zjutraj vladalo veliko zanimanje in vsak je hitel, da bi še pred otvoritvijo pokazal, kaj zmore naš gospodarski človek.

Predsednik velesejma g. Avgust Praprotnik je ob otvoritvi velesejma najtopleje pozdravil vse navzoče zastopnike civilnih, cerkvenih in vojaških oblasti, posebno toplo g. bana dr. Marka Natlačena, ki se je udeležil otvoritve. Pozdravil je dalje škofa dr. Gregorija Rožmana, divizijonarja Dragoljuba Štefanoviča, mestnega župana ljubljanskega dr. Jura Adlešiča, mariborskega župana dr. Juvana, celjskega župana dr. Voršiča, kakor tudi vse zastopnike visokih civilnih in vojaških oblasti v Ljubljani in z dežele. K otvoritvi so prišli tudi zastopniki hrvatskih gospodarskih in drugih organizacij.

Govor preds. Praprotnika

Letošnjo pomlad razmere niso dopuščale, da odpremo naš ljubljanski velesejem, ki je bil že popolnoma pripravljen. Danes smo v srečnem položaju, da odpiramo jesensko razstavo ljubljanskega velesejma, ki jo od početka imenujemo »Ljubljana v jeseni«. Dolgotrajna vojna, ki se vodi med največjimi vojaškimi in gospodarskimi silami, povzroča seveda v gospodarskem življenju, v trgovini, v obrti in v kmetijstvu velike motnje. Proizvodnja in promet ne moreta več po normalnih uglajenih potih in povzroča vojna, a tudi nevtralnim državam v jugovzhodnem delu Evrope silne težkoče. Od gospodarskih krogov se danes zahteva mnogo več nego kdaj prej. V produkciji, v trgovini in v prometu je treba reševati zapletena vprašanja, ker niso prizadeti le gospodarski krogi kot taki, marveč je postalo gospodarstvo po svojih nalogah zadeva, ki prizadeva ne samo trgovca in producenta, marveč posredno in neposredno nas vse, saj so z vojnim gospodarstvom tesno povezana pereča socialna vprašanja dalekosežne važnosti.

Naša država Jugoslavija hoče sredi vseh teh težav živeti in vztrajati. Vztrajati, delati in živeti, to je geslo in vodilo za nas vse. V nujni solidarnosti v teh izrednih prilikah izvršulje vsakdo svojo dolžnost v najpopolnejši meri. Gospodarskemu človeku pa sredi vojnega uničevanja pripada prevažna naloga, da vztraja pri svojem delu, da gradi dalje in ustvarja nove dobrine. Ljubljanski velesejem kot predstavitelj velikega dela naše gospodarske delavnosti in naše gospodarske stvarilnosti je znamenita afirmacija naše gospodarske volje in moči ter letošnjo jesen zlasti tudi znamenita afirmacija naše kulturne prizadevnosti.

Letošnja prireditev ljubljanskega velesejma, letošnja »Ljubljana v jeseni« je prireditev sredi uničevalne vojne. Navzlic vsem oviram smo si prizadeli izvesti pester, svojevrsten in mnogoličen spored, poučen in zanimiv po svojem sestavu za najširše plasti prebivalstva.

Spoštovana gospoda, izpolnjujem prijetno dolžnost, da se vam, ki naklonjeno, z dobrimi sveti in željami spremljate naše delo in prizadevanje, najiskreneje zahvalim. Srečni smo, da ima naš velesejem toliko prijateljev in pospeševalcev, saj vsi, ki nas veže ljubezen do te prelepe naše zemlje, vemo in čutimo, da je Ljubljanski velesejem s svojo gospodarsko-kulturno prireditvijo »Ljubljana v jeseni« naša, svojstvena in reprezentativna ustanova, ki služi koristno ne samo naši Sloveniji, marveč celi naši domovini.

V zadnjem letu je moral sredi izrednih razmer tudi Ljubljanski sejem preko velikih nevšečnosti. Ali je bil na svojo srečo sredi teh skrbi deležen blagohotne naklonjenosti ter velike moralne in gmotne podpore od strani naših prvih gosposk. Bodi mi dovoljeno, da se na tem mestu prav iskreno zahvalim gospodu dr. Marku Natlačenu, banu dravske banovine, in gospodu ministru dr. Mihi Kreku. Naša iskrena zahvala bodi izrečena Mestni občini ljubljanski in njenemu županu gospodu Jure Adlešiču, saj smo pri njej našli veliko razumevanja in naklonjenosti ob pripravi načrtov, da preuredimo času primerno Ljubljanski velesejem ter ga v bližnji bodočnosti pokažemo v novi moderni ureditvi. Prisrčno zahvalo izrekam vsem številnim strokovnjakom, ki odlično sodelujejo pri našem delu, ter našim dolgoletnim zvestim sodelavcem, številnim razstavljalcem ter našim nam vedno naklonjenim novinarjem.

Našemu velesejmu je pokrovitelj naš mladi vladar Nj. Vel. kralj Peter II., kateremu zakličimo v neomajni vdanosti: »Živel!«

Za tem je ban dr. Marko Natlačen z daljšim govorom odprl jesenski velesejem, nakar so si gostje ogledali razstavišče.

Ljubljana od včeraj do danes

Dne 31. avgusta.

Po lahnih nalivih včeraj je danes nastopilo lepo in pravo jesensko vreme. Danes je povsod velik vrvež. Nikjer ni bilo tako lepega vrvenja, kakor tam po Gosposvetski cesti. Vreme je res nam pomagalo, da pokažemo, kaj so še zmožne naše produktivne sile. Danes zjutraj je ljubljanska policija pregledala vse nočne lokale in prenočišča, da je nadzirala temne elemente.

Vlom na Bledu. 10.000 din nagrade

Že včeraj dopoldne so se raznesle vesti, da je bil izvršen na Bledu v noči od 29. na 30. avg. velik vlom v trgovino z zlatnino, srebrnino in urami A. Božič. Način, kako je vlomilec v trgovino napravil ta vlom, je v kriminalni kroniki neobičajen. Izrezal je velik kos stekla v izložbenem oknu in nato zlezel v trgovino, kjer je pobral velik plen. Koliko znaša škoda, še ni ugotovljeno. Vlomilec je moral dolgo časa oprezovati in proučevati lokalne razmere trgovine. Najbrž se je poslužil še kakega sodelavca, kajti sam v tako živahnem kraju ne bi mogel izvršiti takega velikega vloma. Zadnji čas so se pojavili v Ljubljani sumljivi tipi, ki so pač proučevali, kje naj bi našli primeren plen za svoje poslovanje.

Kakor nam javljajo z Bleda, je tvrdka A. Božič, trgovina z zlatnino, srebrnino in urami, ki ima svojo centralo v Ljubljani, Frančiškanska ul. 3, razpisala nagrado 10.000 din onemu, ki prvi izsledi vlomilce in jih prijavi merodajnim varnostnim oblastem, to je ali ljubljanski policijski upravi, ali orožnikom na Bledu ali pa jeseniškemu komisariatu, ki je že včeraj uvedel najstrožjo kontrolo nad sumljivimi osebami.

O uspehih dosedanje preiskave ni mogoče točneje poročati, toda v interesu javnosti je, da se drzni vlomilci izsledé.

Lizol in vlak

Reševalna postaja je bila včeraj klicana v Knezovo ulico v Spodnji Šiški, da bi prepeljala v bolnišnico nekega 19-letnega mladeniča, ki se je zastrupil z lizolom. Reševalci so intervenirali.

Pod jutranji kamniški vlak je davi skočil neki starejši človek. Vlak ga je popolnoma razmesaril. Vlegel se je na tračnice in mu je lokomotiva odrezala glavo. Ob 8 je odšla na kraj nesreče policijska komisija, da ugotovi neznančeve osebne podatke.

Sahovski mojster na brzoturnirju v Ljubljani

Novi jugoslovanski šahovski mojster, maturant Gjorgje Berner iz Belgrada, je sprejel povabilo ljubljanskih šahovskih klubov in se bo udeležil brzoturnirja, ki bo danes zvečer ob 8 v Zvezdi. Turnir sta priredila Centralni šahovski klub in Ljubljanski šahovski klub, ki bosta dala vsak po 6 ali 7 najmočnejših igralcev za turnir. Nedvomno se bodo ljubitelji kraljevske igre zanimali za nastop mladega Rusa Bernerja, ki je navzlic svoji mladosti pokazal veliko šahovsko znanje in je ostal v celjskem turnirju edini nepremagan.

Tržne cene nespremenjene

Ljubljana, 31. avgusta.

Na živilskem trgu je bilo danes zelo živahno. Okoliški kmetje so pripeljali zelo veliko blaga, ker je sobota tržni dan. Cene se niso spremenile bistveno. Tako je veljal krompir kg po 2 din kot prejšnji teden. Že dolgo let ni imel v tej dobi take cene. Ker je to živilo za revne sloje glavno živilo, je s to visoko ceno prehrana pri sedanjih plačah ogrožena.

Sadja je bilo zelo veliko. Jabolka dovažajo na trg največ iz kamniškega okraja, kjer so dobro obrodila. Cena je bila od 3 do 5 din za kg. Hruške so nekoliko dražje in stanejo 6 do 7 din. Inozemske hruške veljajo 12 din. Na trgu prodajajo že breskve, ki so pa zelo slabe kvalitete. Pripeljali so jih iz Brežic in prodajali kg po 8 din. Grozdja je precej. Kg velja 10 do 12 din. Sedaj prihaja grozdje iz okolice Smedereva in iz Dalmacije. Tudi zelenih fig je mnogo na trgu. Kg prodajajo po 10 do 12 din. Danes je prodajala kmetica iz okolice Guštanja zelo veliko zalogo brusnic, ki so bile po 9 din. Gospodinje so se zanje zelo zanimale, ker so dobre za vkuhavanje. Slive imajo letos visoko ceno ter velja kg 7 do 8 din.

Zelo mnogo je bilo na trgu jesenskih jurčkov. Na trg pripeljejo sicer tudi precej črvivih gob, toda uslužbenci tržnega urada gobe strogo nadzirajo in izločijo vse slabo blago. Gobe prodajajo na merice ali po teži. Kilogram lepih jurčkov je veljal 12 din. Na istem prostoru so na vzvišenem delu Pogačarjevega trga tudi prodajalci s sadjem in gozdnimi sadeži. Liter bezgovih jagod je veljal 4 din.

Zelenjave je bilo zelo mnogo. Prednjačila je na tržnih klopicah jesenska solata endivija, ki je veljala 0.50—0.75 din. Šop petršilja je bil po 0.25, večji šopi so bili po dinarju. Jedilne buče prodajajo po velikosti 2 do 3 din.

Cena perutnine je različna, kakor so veliki kosi. Piščanci so od 12 do 25 din. Zaklani piščanci pa so dražji in stanejo 32 do 35 din. Kokoši so po 20 do 35 din. Kg zaklane kokoši pa velja 25 do 28 din. Cenejši od kokoši so petelini, ki stanejo 20 do 30 din. Lansko ceno imajo race. Kg zaklane race velja 26 do 28 din in kg zaklane gosi 22 do 24 din. Golobi so od 5 do 6 din.

Cene mlečnih izdelkov se niso izpremenile. Tako je veljal kg surovega masla 32 do 34 din, kg finega čajnega masla od 36 do 40 din. Kuhano maslo pa je veljalo enako kot čajno maslo. Kg bohinjskega sira je bil po 30 din, polementalec 30 din, sir trapist prvovrstni 28 din in sir trapist drugovrstni po 26 din. Sirček kupujejo gospodinje kg po 8 din.

Za zaščito vajencev

Od Delavske zbornice smo prejeli: Odkar so v veljavi uredbe, ki urejujejo razmerja vajencev napram številu zaposlenih pomočnikov v posameznih rekodelskih in trgovinskih, kakor tudi industrijskih obratovalcev, ki so bile izdane na osnovi § 257 o. z., se opaža vedno več slučajev, da se vajenci učijo brez pismenih učnih pogodb (§§ 258, 259 o. z.)

Tako ostanejo vajenci tudi po več mesecev v brezpogodbenem stanju in jih končno delodajalci, zavedajoč se odgovornosti, odpuščajo ali pa z njimi tako postopajo, da vajenci sami zapuščajo učenje. Doba, ki so jo na ta način vajenci prebili v učenju, se jim nikjer ne šteje v učenje, ker se učni delodajalci tudi odločno branijo izdati vajencu potrdilo o učenju.

Vajenci pri tem trpijo veliko krivico in tudi škodo na izgubi časa, ker so se učili v brezpogodbenem stanju.

Da se prepreči ali vsaj omeji izrabljanje vajencev, se je Delavska zbornica obrnila na kr. bansko upravo z tozadevnim predlogom. Kr. banska uprava je izdala odlok, s katerim naroča upraviteljstvom vseh strokovnih nadaljevalnih šol, da morajo učenci pri vpisu predložiti tudi učno pogodbo, registrirano pri združenjih, odnosno občinah.

Proti delodajalcem, ki sprejemajo vajence brez predpisane učne dobe, se bo postopalo v smislu § 256 zakona o obrtih ter jim odvzela pravico, da smejo imeti vajence.

Nadzorstvo nad cenami v podrobni prodaji

Belgrad, 31. avgusta. j. Minister za trgovino in industrijo je včeraj podal izjavo o uvedbi nadzorstva nad cenami tudi v trgovini na drobno. Minister je rekel, da je lansko uredba za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije dala ministru pooblastilo, da izda določila za maksimiranje cen na veliko in malo. Uredba o maksimiranju cen na veliko je spomladi že izšla, vendar pa so ostale neurejene cene v trgovini na drobno. Drugod v svetu so nadzorstvo nad cenami uvedli že prej, pri nas pa nas je vojna zaradi liberalistične smeri v gospodarstvu zalotila nepripravljene. Pri nas je bilo treba šele ustvariti aparat, ki bi zmogel kontrolirati cene, dobiti je bilo treba potrebne ljudi, prav tako pa gledati na to, da se ne samo dekretirajo cene blagu, temveč je treba istočasno tudi zagotoviti blago za te cene. Po ministrovi izjavi se sedaj raztegne uredba o nadzorstvu nad cenami tudi na trgovino na drobno. Minister je mnenja, da se bo sedaj, ko je nadzorstveni aparat organiziran, dalo boljše in bolj učinkovito zajeziti val draginje. Predvidene so tudi stroge kazni za kršitelje.

Mlad ropar pred sodniki

Maribor, 31. avgusta.

Mali senat je imel danes opravka s starejšim mladoletnikom, 18-letnim delavcem A. H. iz Botkovcev, zaradi ropa, o katerem smo že svojčas poročali. Preiskava je takrat ugotovila, da je mladenič izvršil rop pri belem dnevu.

Iz našega takratnega poročila posnemamo, da se je H. letošnjega maja klatil po Slovenskih goricah in prodajal saharin. Zglasil se je tudi pri posestniku Juriju Jurteli v Zagorskih zasadih ter proti plačilu naročil liter jabolčnika. Ko je pijačo spil, je posestnik z deset dinarsskim bankovcem plačal. Jurtela je segel v žep, da poišče potreben drobiž. Jurtela je iz žepa vzel precej drobia, katerega se je mladi H. polakomil. V trenutku je posestnika zgrabil za roko teu mu s silo iztrgal denar in zbežal. Še istega dne je ropar izvršil dve manjši tatvini. Le dve priznava, rop pa odločno taji. Fant je bil že večkrat predkaznovan. Razprava ob času poročila še traja.

Ženska prijela tatu

Maribor, 31. avgusta.

Orožnikom je padel v roke 23-letni delavec Albin Jevšenak, ki je bil zaradi vlomov in tatvin že večkrat predkaznovan, vendar mu vlomilska žilica ni dala miru in po odsluženi kazni zopet začel krasti, dokler ga ni ujela neka ženska in ga izročila orožnikom. Jevšenak je 21. avgusta t. l. posestniku Ošlovniku odnesel denarja in nekaj predmetov v skupni vrednosti blizu 1000 dinarjev. Jevšenak se je prejšnjega dne oglasil pri posestniku za delo. Res sta se pobotala, da bo Jevšenak pomagal pri mlačvi proti hrani in 10 dinarski dnevi mezdi. Ko so domači odšli na delo, je odklenil hišna vrata, stopil v sobo in tam s sekiro odprl omaro in iz nje odnesel denar in ostale predmete. Posestnik je tatvino takoj opazil in prijavil, vendar je Jevšenak takrat že bil čez tri gore. Teden dni nato je Jevšenak izvršil dva vloma v okolici Žalca, toda tokrat mu je posel postal usoden. Ujela ga je ženska. Orožniki so ga takoj zaslišali. Tatvine priznava.

Danes premiera angleškega velefilma

Towerski krvnik

V gl. vlogah: **Boris Karloff, Basil Rathboune, Barbara O'Neil**

Za mračnimi zidovi londonskih trdnjav se skriva zgodovina človeka, ki je hrepenel po oblasti. — Misterij srednjeveške inkvizicije.

Kino Union, tel. 22-21

Predstave danes ob 16., 19. in 21., jutri ob 15., 17., 19. in 21. Blagajna odprta danes od 11.—12. in od 15. ure dalje, jutri od 1/2 10—12. in od 14. ure dalje

ZGREŠENI STREL

39

Skočil je in se približal oknu, skozi katero je vlekel oster veter. Pogledal je skozi, toda vihtel je samo železno lestev, ki je bila prikovana k zidu in je služila za primer ognja. Noč je bila temna in meglena in tako ni mogel videti niti konca lestve, niti navzgor niti navzdol.

»Dajte mi hitro žepno svetilko!« je velel Clinetonu.

Slad je vrgel sij svetilke na lestvo. Videl pa je samo zarjavelo železo in moker bršljan ob zidu. Nikjer ni bilo sledu o človeku, ki je bil pobegnil skozi okno.

»Spet smo zamudili, Clineton,« je rekel melanholično nadzornik Slad. »Če bi bila mesečina, bi ga morebiti mogli najti, toda sedaj...«

Skomizgnil je z rameni in stopil od okna. Pristopil je k dekletu, ki je ležalo na tleh. Clineton je prižgal luč. Slad je dvignil glavo Vere Towley. Na njenem licu so bile krvave sledi. Detektiv je previdno otipal krvavo mesto, nato pa je ves presenečen pogledal dekle.

»Moj Bog!« je vzkliknil. »Saj to sploh ni njena kri.«

»Kaj?« je presenečen odgovoril Clineton. »Ni njena kri? Čigava pa?

»Prepričajte se sami! Nikjer ni ranjena, niti nima najmanjše prasline... Ta kri mora biti od nekoga drugega!«

»Pa odkod potem ta kri na njenem obrazu?«

»Bog vedi! Mislim, da je samo eno mogoče...«

»Kaj?«

»Da jo je nekdo poljubil.«

»Poljubil?... Kdo neki...« je pripomnil Calam

»Vi mislite na Bandilla, ali ne?« je vprašal Clineton, ki je pogeldal svojega šefa s polnim razumevanjem.

Slad mu je nemo pritrdil in se ponovno zagledal v Vero

»Kdo neki!« je ponovil Calam jezno. »Če bi bil to Bandilla, potem ne bi imela razloga kričati.«

Tedaj so se odprla vrata in vstopil je Maksim Towley, ki se je brisal s svilenim robcem. Njegove oči so bile kar stekle od besa.

»Za božjo voljo, kaj se tukaj dogaja? Vera je v krvi! Ali je ranjena, gospod nadzornik?« je vprašal.

»Samo onesvestila se je, gospod Towley«, mu je trudno odgovoril Slad

»Samo onesvečena!« je ponovil tovarnar jezno. »Videti je kakor smrt. Ali ni tukaj zdravnika? Takoj naj pride! Moja hčerka mora takoj, brezpogojno...«

»Tako je, gospod, imate prav,« je rekel detektiv in ga prijel za rokav. »Toda, dovolite mi sedaj...«

»Ničesar ne dovolim, prosim vas! To vse prihaja zaradi vaše preklete preiskave! Vera, draga moja, kako ti je? Kako se počutiš?«

Vera je spet prišla k sebi in ko se je vsedla, je položila roko na ustne in pri tem začutila kri. Zavpila je, toda oče jo je začel božati po ramah in je stalno zahteval sedaj zdravnika, sedaj čašo vode, sedaj ovojčke. Slad je pogledal Clinetona in skomizgnil z rameni. Vera je stokala naslonjena na prsa svojega očeta.

Tedaj se je pojavil zdravnik.

»Kaj je?« je vprašal, ko je vstopal. »Ali morem kaj pomagati?«

»Da, gospod zdravnik, izvolite,« je rekel Towley in ga za rokav vlekel v sobo. »Stopite k moji hčerki. Poglejte, če je resno ranjena. O moj Bog, to je strašna noč!«

Začel je ponovno brisati svoj obraz s pisanim svilenim robcem, katerega je stalno držal v rokah. Nato se je obrnil proti detektivu:

»Kaj naj vse to pomeni?«

»Tudi jaz bi rad vedel, da bi vam mogel povedati!« mu je odgovoril detektiv. »Ako nam vaša hčerka ne bo pomagala...«

»Moja hčerka! Pustite, prosim vas, mojo hčerko pri miru! Pomislite... ta škandal... moja tvrdka!...«

»Žalibog, gospod Towley,« je mirno odgovoril detektiv. »Sedaj je prekasno, da bi se mogli ozirati tudi na take stvari. Ta dogodek bo izzval ogromno senzacijo.«

Detektiv je bil razdražen. Tovarnar mu je šel na živce, ker se je delal tako važnega in pomembnega. Slad mu je rekel:

»Saj sem vam bil že sporočil, da sta vaša hčerka in Bandillo...«

»Toda moja hčerka mi je rekla, da se vi varate,« je zmagoslavno odgovoril Towley.

Zdravnik je med tem končal s pregledom. Prepričal se je, da ji njegova pomoč ni bila prav nič potrebna. Prestrašila se je bila, ker je bila izredno nervozna. To je bilo vse.

»Ali je točno, kar pravi vaš oče«, je vprašal detektiv mirno.

Ne vem,« je odgovorila in skrivala glavo v dlani. »Ne vprašujte me! Prosim Vas, pustite me pri miru!«

»Takoj bomo odšli,« ji je odgovoril Slad nežno, pa vendar odločno,« če nam poveste, kdo je prišel v vašo sobo«.

Pogledala ga je s srditim pogledom.

»Ne vem. Luč ni gorela...«

»Pazite, kaj vam bom rekel, gospodična!« je rekel Slad in iz njegovih besed je nežnost kmalu izginila Spet se je bil popolnoma pretvoril v policaja. »Ali je bil Bandillo ali ne? Na dan z resnico!«

»Kako si drznete na mojo hčerko...« se je skušal spet narediti važnega tovarnar.

»Tri sto vragov! Molčite, gospod! Ali ste razumeli?! To je popolnoma moja stvar, kako bom vodil preiskavo. To vas popolnoma nič ne briga!«

Tovarnar bi se bil od jeze skoro razletel. Bil je ves krvav od jeze. Vera mu je položila roko na rame, da ga je nekoliko pomirila.

»Ne vem, kdo je to bil, gospod nadzornik, sem vam rekla. Več vam ne morem povedati,« mu je ponovila Vera Towley. Njene črne oči so bile vlažne.

»Dobro,« je odgovoril Slad »Toda opozarjam vas na to, da prevzemate veliko odgovornost nase, ker ščitite večkratnega morilca!«

Bil je besen. Njegovi načrti so zgrešili cilj. Odšel je iz sobe brez pozdrava.

Na hodniku se je bila zbrala vsa hiša. Alice je držala za roke svojega moža, ki je slonel ob zidu in nepretrgoma zdehal Eva je imela bled obraz. Harryjeva brada je bila videti umazana in neobrita. Edvin je sedel na tleh in z rokami podpiral svoje glavo. Zraven njega sta stala dvojčka, od katerih se je Terry naslonil Janetti na rame. Jim se je pogovarjal s policajem Smithom. Vsi so bil videti zmučeni in zaspani, vendar pa so bili navzlic temu nemirni in v strahu pa sami niso vedeli zakaj. Slad jih je povrsti pogledal, ko je šel skozi njihove vrste.

Od tu in tam

Pomiritev med patrijarhom srbske pravoslavne cerkve Gavrilom in škofoma dr. Nikolajem Velimirovičem in dr. Irinejem Gjorgjevičem je izzvala med srbskim ljudstvom veliko zadovoljstvo. Tudi časopisje je z obširnostjo poročil o tem dogodku dalo izraza temu zadovoljstvu, da se je na sporazumen način izgladil spor, ki je vladal v vrhovih srbske pravoslavne cerkve. Ko so okoličani in meščani iz Kraljeva izvedeli, da je prišel v mesto episkop Velimirovič z episkopom Gjorgjevičem, so poslali posebno odposlanstvo k njima, da je pozdravila dogodek pomiritve. Episkop Nikolaj je izjavil, da spor ni nastal zaradi kakšnih osebnih reči, niti ni bila pokrita nobena razpoklina, pač pa bodo odslej v srbski pravoslavni cerkvi »vsi trobili na eno trobento.« Episkop Nikolaj pravi, da so si vsi edini, kar se tiče edinstva cerkve. V podobnem smislu je govori: tudi episkop Irenej Gjorgjevič.

Glasilo hrvaškega političnega vodstva »Hrvatski dnevnik« razlaga zahteve, ki jih bo skušala banska oblast v Zagrebu še doseči, kar se tiče prenosa še nekaterih poslov od osrednje vlade na banovino. List pravi, da je ban dr. Šubašič v svojem govoru v Božjakovini to povedal in da ima torej to vprašanje značaj politične zahteve. Med drugim govori »Hrvatski dnevnik«, da bo treba prenesti posle tudi iz sodišča za zaščito države v Beogradu. List pravi, da je funkcija tega sodišča čisto kazensko pravnega značaja, kazenska zakonodaja pa spada v pristojnost Sabora hrvaške banovine. Doslej so brez odobritve hrvaškega bana postavljali sodnike za zaščito države, čeprav je izrečno rečeno v uredbi o hrvaški banovini, da morajo biti sodniki tudi na predlog hrvaškega bana, če hoče tako sodišče soditi tudi političnim grešnikom iz ozemlja hrvaške banovine.

Ugodno so se končala pogajanja med jugoslovansko in nemško delegacijo v Dubrovniku za **ureditev predvojnih srbskih dolgov Avstro-Ogrski,** v kolikor so nemške finančne ustanove prevzele del tega posojila Srbiji. To je bila že četrta konferenca za ureditev predvojnih dolgov od lanske jeseni sem. Pogajanja so bila sicer težka, vendar pa je delo teklo gladko, ker je nemška delegacija pokazala veliko razumevanje za vse težave, ki jih pri tem vprašanju utegne naša država imeti. Za zaključek je naša delegacija priredila gostom svečano večerjo, nakar so včeraj nemški delegati odpotovali domov.

Dobitek 50.000 dinarjev je dobil na obveznico vojne škode zidar Nedeljko Grozdanovič iz Belgrada, čeprav je bil svoje obveznice prodal. Mož je imel v državni Hipotekarni banki naloženih 250 takih obveznc, zaradi denarne stiske pa je obveznice na borzi potem prodal, kupila pa jih je zgolj slučajno Hipotekarna banka. Med temi obveznicami pa je bila ena, ki je zadela dobitek 50.000 dinarjev. Banka je navzlic vsemu temu poklicala zidarja in mu izplačala dobitek, čeprav do njega dejansko ni imel pravice.

Znabiti največji dobiček so v letošnji izvozniški konjunkturi imeli trgovci s konji. Niso bili redki primeri, da je izvoznik kupil konje po 2500 do 3000 dinarjev, v tujino pa jih je prodal za trikratno vsoto. Cena konj je pač poskočila zaradi vojne, kajti vse vojskujoče se države rabijo mnogo konj. Ker je bila pa pri nas vsa pozornost prvenstveno obrnjena na govedo in svinje, kar je zavoljo ljudske prehrane doma in zunaj pač razumljivo, je prišlo tako neopaženo nekaj deset špekulantov na svoj račun ter so pobasali v žepe krasne zaslužke. Ravnateljstvo za zunanjo prehrano pa je v tem pogledu vpeljalo nov režim in bo poslej zasebniku nemogoče neovirano prodajati konje v tujino, ne da bi poprej o tem podali mnenje strokovni odbori po banovinah.

Banjaluška občina je prišla v spor s finančnim ministrom zaradi svojega proračuna. Občina je proračunski predlog izdelala, toda finančni minister ga je zavrnil in dovolil za nujne izhod le dvanajstine. Občina pa je sklenila, da bo navzlic temu uveljavila svoj proračun in ga predložila banski upravi v formalno potrditev. Ker pa je od tam prišel nikalen odgovor, se je občina sedaj obrnila na državni svet, ki bo moral podati končno odločitev. Občina upa, da bo navzlic odporu finančnega ministra prodrla s svojim proračunom.

Svojo ženo je z nožem oklal poštar Mijo Mrvič iz Belgrada, z namenom, da bi se je znebil in bi se mogel potem poročiti z drugo. Mrvič je bil že večkrat kaznovan zaradi svojih goljufij in nasilstva, pa je navzlic temu lani dobil službo na belgrajski pošti. Od tega trenutka se ni več zmenil za ženo in otroke. Dobil je drugo žensko in se hotel z njo poročiti, težko pa mu je bilo dobiti samski list. Ker ga ni dobil niti na pošten niti na nepošten način, se je spravil nad svojo ženo in ji zadal z nožem dvanajst težkih ran. Ko je mislil, da je že umrla, je pobegnl v gozd, kjer se že več dni skriva. S samokresom izsiljuje od ljudi hrano, nato se pa takoj spet zgubi. Njegova ranjena žena se je sedem dni mučila, dokler ni nazadnje umrla. Vse iskanje zločinca pa je bilo doslej brezuspešno.

Na jesenskem zagrebškem velesejmu bo Nemčija razstavila v posebnem paviljonu razno tekstilno blago, posebej pa izdelke iz umetne volne. V paviljonu bo model tovarne za izdelovanje umetne volne, ki pa ne bo mrtev, temveč bo ves čas vpričo obiskovalcev obratoval. Tako bodo obiskovalci lahko gledali, kako se izdeluje umetna volna in kakšne kakovosti je. Ta demonstracija ima poleg propagande tudi ta namen, da bi dala pobudo za ustanovitev takih tovarn tudi v Jugoslaviji, kajti po mnenju nemških gospodarstvenikov bo umetno volna igrala prav takšno vlogo kakor umetna svila.

Celih 30 milijonov dinarjev bo dalo prometno ministrstvo za popravilo, razširitev postaje in za gradnjo nove kurilnice v Varaždinu. Vsi načrti za ta dela so bili že odobreni, dela pa se bodo začela v kratkem. Postajno poslopje bo popolnoma prenovljeno in razširjeno, nove pa bodo velike kurilnice in delavnice. Vse bo veljalo 30 milijonov dinarjev. Vsa dela bo izvršila železniška uprava v lastni režiji.

Predrznega tatu, ki je bil izmaknil svojemu gospodarju 600.000 dinarjev, je prijela zagrebška policija. Trgovski pomočnik Dušan Stojakovič iz Osijeka je svojemu gospodarju Buchwaldu ukradel 600.000 dinarjev iz blagajne in izginil. Najel si je potem avtomobil, dobil neke ženske in z njimi veseljačil po manjših krajih. Ko ga je policija dobila je imel Stojakovič še 400.0500 din pri sebi. Policija je nato prijela tudi šoferja in njegovo prijateljico in jih vse poslala v Osijek.

Žetev je bila letos slabša in zato je moralo ravnateljstvo za prehrano takoj storiti vse potrebno, da že pred zimo oskrbi pasivne kraje s potrebnimi zalogami žita. Da bi bilo to mogoče izpeljati, bodo zgradili v vsej državi 66 skladišč, od katerih bodo štiri v Sloveniji. Največ skladišč bo v Črni gori in bo vsako imelo prostora povprečno za 50 vagonov žita. Na ta način bo ravnateljstvo za prehrano ne samo zagotovilo ljudstvu hrano, temveč bo v določenih primerih tudi lahko posredovalo tudi na trgu s tem, ker bo moglo prodajati žito po svojih nabavnih cenah

Nemščino, italijanščino in esperanto poučuje pismenim potom
Jezikovna dopisna šola — Št. Vid 72, nad Ljubljano
Učnina nizka. — Uspeh zagotovljen. — Zahtevajte prospekt! — Priložite znamko za odgovor.

Zaključna beseda o šahovskem turnirju v Celju

Celje, 29. avgusta.

V sredo zvečer so se igralci vrnili z avtobusom iz Logarske doline, kamor jih je za zaključek XVII. nacionalnega amaterskega turnirja povabil Celjski šahovski klub Večina igralcev je že odpotovala domov. Nekateri se vračajo zadovoljni, drugi nezadovoljni, eni kakor drugi pa v mislih doživljajo gotovo v mislih še enkrat vse svoje partije, iščejo vzroke svojih neuspehov ali odkrivajo dobre strani svoje igre na tem turnirju. Pa tudi tistim, ki so verno sledili šahovskim borbam teh 18 dni, uhajajo misli nazaj k turnirju in igralcem. Marsikaj si ne vedo razložiti in poleg dosedanjega zasledovanja partij v časopisih, kjer so brali o raziličnih začetkih, kombinacijah, napakah, o točkah in ničlah, si želijo zvedeti še kaj. Tako bomo danes v kratkem podali karakteristiko in druge zanimivosti posameznih igralcev.

Berner Gjorgje (Ruski šahovski klub »Čigorin«, Belgrad) Med vsemi igralci je že po zunanjosti vzbujal ta mladi mož med obiskovalci turnirja gotovo največje zanimanje. Bil je najmlajši udeleženec turnirja, ki je s svojim lepim, inteligentnim obrazom in s svojo resnostjo pri šahovski deski navezal vse gledalce nase. In ko je še prevzel vodstvo v tabeli, je bila njegova miza od številnih kibicev vedno dobesedno blokirana. Na turnirju je dosegel 14 točk od 17 mogočih, t. j. 82.35% mogočih točk, ter postal novi jugoslovanski šahovski mojster. Izgubil ni nobene partije in ima tudi med nagrajenci najboljši medsebojni uspeh S svojo mladostjo in s svojo lepo igro je gotovo v polni meri zaslužil prvo mesto. Teoretično je zelo dobro pripravljen, kar že pomeni, da je najboljši v začetkih in končnicah. Njegova igra je bolj pozicijska, kar je v partijah odlično pokazal.

Šiška Jože (Centralni šahovski klub Ljubljana), ki je za Bernerjem najmlajši med igralci, si je priboril s svojim izrednim finišem 2. mesto. Začel je zelo slabo ter je iz prvih šestih kol dosegel le tri točke. Toliko bolj občudovanja vredna pa je bila njegova nadaljnja borbenost, kjer je iz zadnjih 11 kol dobil 10 točk ter tako prehitel mnoge svoje tekmece. Ta njegov uspeh gre gotovo na račun dobre predpriprave, predvsem fizične, saj je znano, da si je pred turnirjem nabiral moči na naših planinah. Potrdil je sloves svoje dobre igre in je za prihodnje leto najresnejši kandidat za novega mojstra.

Šubarič I. (Zemunski šahovski klub) je bil že na mnogih amaterskih turnirjih vedno med prvimi. Tudi letos mu ni uspelo, da bi dosegel mojstrski naslov. Z 12 in pol točkami je zasedel tretje mesto. Umakniti se je moral mlajšim močem.

Šorli Jože (Centralni šah. klub Ljubljana) je bil med vsemi igralci najresnejši kandidat za novega mojstra. Njegova kombinatorna igra je med vsemi najmočnejša. Toda zaradi službe je prišel na turnir popolnoma nepripravljen in to šahovsko kakor fizično. 17 borb, po 4 do 6 ur vsak dan, je za igralca velikanski napor, ki zahteva železne živce in telesno moč. Če bi Šorli to dvoje imel, bi postal mojsjter. Posebno pa je vplival nanj poraz, ki ga je doživel proti Drašiču. Kjer je v turnirju kaj slabih igralcev, stane lahko vsak poraz od njihove strani igralca prvo mesto. Proti koncu je Šorli zelo popustil ter je na primer iz zadnjih treh kol dobil le dva remija. Ves čas turnirja pa se ga je držala tudi smola, tako da je z 11 in pol točkami dosegel le IV. mesto.

Jerman Ivo (Amaterski šahov. klub Zagreb) je proti koncu tudi popustil in je z 10 in pol točkami dosegel V. mesto, kar tudi odgovarja njegovi igralni moči.

Gottlieb Vladimir (Amat. šah. klub) in **Šmigovc Viktor** (Celjski šah. klub) sta z 10 točkami zasedla VI.-VII. mesto. Gottlieb e bil mojster remijev, saj je kar 10 partij remiziral, Šmigovc pa je bil mojster dolgih kombinacij in žrtvovanja figur od skakača pa vse do dame, katero je kar dvakrat pustil na cedilu. Šmigovc je bil na turnirju presenečenje, ki je s svojo lepo igro vse presenečal.

Pavlovič Brana (Belgrajski šah. klub). Njegova igra je polna življenja, kombinacij in udarov. V turnirju je začel zelo slabo. Iz prvih osmih kol je nabral samo 2 in pol točki, pozneje pa je močno nadaljeval ter dosegel z 9 in pol točkami VIII. mesto. Njegova posebnost je ta, da igra vedno z več kraljicami kot nasprotnik.

Marek Ivan (Ljubljanski šah. klub) je bil zadni med nagrajenci ter e dosegel z 9 točkami IX. mesto. Od njega se je v splošnem pričakovalo več. Zaigra skoraj vedno na napad, a ta je brez globljih idej, brez iznajdljivosti ter mu ne prinaša zato nobenih koristi, ampak prej škodo.

Ostali igralci so bili med nenagrajenci. Med njimi vzbuja posebno pozornost Belgrajčan Medan Vasilije, ki se je na tem turnirju izredno slabo plasiral. Pričakovali smo, da bo tudi on odločilno posegel v borbo za prvo mesto, saj je na letošnjem klubskem turnirju Belgrajskega šah. kluba v odlični zasedbi, kjer sta igrala tudi dva mojstra, dosegel 2. mesto. Poleg neverjetno slabe forme na tem turnirju so vplivali na njegov slab plasman tudi njegovi živci in slaba fizična kondicija.

Ves čas turnirja se je pisalo in govorilo samo o poteku šahovskih borb. Potrebno pa je, da se ob koncu dotaknemo tudi tehnične in organizacijske strani turnirja. Celjski šahovski klub, ki je prevzel izvedbo XVII. nacionalnega turnirja, je prekosil v organizaciji vse dosedanje naše turnirje. Igralci so dobili stanovanja po hotelih in tudi pri privatnikih ter udobja niso mogli prehvaliti. Nad vse pa so bili navdušeni zaradi lepot Dobrne, Rogaške Slatine in Logarske doline, katere so si ogledali pri skupnih avtobusnih izeltih. Turnir sam je v splošno zadovoljstvo vodil klubov tajnik g. Mirko Fajs, ki je svojo nalogo prav dobro rešil. Da je pa vse tako odlično uspelo, gre največja hvala predsedniku CŠK g. prof. Grašerju in tajniku g. Fajsu.

ŠPORT

Krožna kolesarska dirka

Belgrad, 31. avgusta. Na cilju druge etapne vožnje v Sarajevu je dirkače pričakovalo okoli 25.000 ljudi. Zanimanje po krajih, kjer vozijo dirkači, raste od dneva do dneva. V Sarajevu so obvestili o prihodu dirkačev v Sarajevo na ta način, da so dali znak z alarmno sireno, ko so bili dirkači 25 km pred Sarajevom. V Sarajevu je bil cilj na Cirkuškem trgu, kjer je bil na nalašč za to zgrajeni tribuni navzoč ves častni odbor za sprejem. Proga je bila dolga 148 km in je bila izredno težavna. V cilj so privozili v naslednjem redu:

1. Djordje Drljačič (Aavala, Belgrad) 5:48.6, 2. Drago Davidovič (Sokol, Zagreb) 5:49.13, 3. Franc Gratner (Ljubljanica, Dobrunje) 5:50.48, 4. Peternelj Janez (Hermes, Ljubljana) 5:42.3, 5. Josep Pokupec (Zagreb) 5:52.48.

Za temi so prišli dirkači v naslednjem redu: 6. Franc Grabner, 7. Franc Podmilščak, 8. Mančič, 9. Ujčič in 10. Petrov.

Dargoceno nagrado ministra financ dr Šuteja, ki je imel pokroviteljstvo nad tem delom proge, je dobil Djordje Drljačič iz Belgrada.

V skupnem placementu je sodniški zbor zaenkrat določil naslednji vrstni red:

1. Djordje Drljačič 11:50.28, 2. Drago Davidovič 11:51.35, 3. Franc Gartner 11:53.30, 4. Janez Peternelj (Ljubljana) 11:54.45, 5. France Grabner 11:56.49.

Vrhovni odbor kolesarske zveze v Zagrebu je imel sejo, pri kateri so razpravljali o udeležbi slovenskih in hrvatskih dirkačev pri dirki okoli Srbije. Pri tej seji sta bila kaznovana fukcionarja Slovenske kolesarske zveze Vospernik in Otrin z dveletno prepovedjo vršenja funkcij v Slovenski kolesarski zvezi. Kazni nad slovenskimi in hrvatskimi dirkači, ki so se te dirke udeležili, pa bodo morale izvesti njihove narodne zveze.

Dirka se danes nadaljuje in sicer iz Sarajeva v Čačak (259 km). Cilj prve poletape (119 km) bo v Višegradu, cilj druge poletape (140 km) pa v Čačku. Dirkači so iz Sarajeva odšli davi ob 6.

Podrobnosti iz prve etape

Naši fantje pri prvi etapni vožnji iz Belgrada v Zvornik niso imeli ravno največ sreče. Neverjetno smolo pa je imel Janez Peternelj. Že pri 20. km je imel prvo nesrečo s kolesom: nagajati so mu začele prestave. Pri tem je zamudil tri dragocene minute. V ostrem tempu je na podžiganje srbskih kmetov, ki so po štartni številki Peternelja takoj spoznali in ga živahno aklamirali, dosegel v bližini Šabca, kjer je bil cilj prve poletape, vodilno skupino. Malo pred ciljem pa je imel še gumijski defekt, tako da je zamudil toliko, da je prišel v cilj šele s tretjo skupino. Pri drugi poletapi Šabac-Zvornik je prišel na cilj kot drugi. Tudi naši vozači so imeli nekaj defektov. Tako je imel gumijski defekt France Grabnar in Ivan Mrak, ki se je zaletel v kmetski voz, pri čemer je prelomil kolo in je zaradi tega tudi odstopil. Neroden gumijski defekt je imel tudi Pavel Premk.

Predstave »Totega teatra« so vsak večer od 31. avgusta do 9. sepetmbra na Ljubljanskem velesejmu v paviljonu »K« ob pol 9, ob nedeljah in praznikih pa tudi popoldne ob pol 6. Nabavite si vstopnice že v predprodaji, možno jih je tudi telefonično ali pismeno rezervirati za poljuben dan.

Odkritje spomenika kralju Aleksandru v Ljubjani

Dijaštvu srednjih in trgovskih šol ter gojencem tehniške srednje šole in učiteljišča. Pri svečanem odkritju spomenika Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju v Ljubljani 6. septembra 1940 ne sme manjkati mladine; nasprotno, z veliko udeležbo naj mladina ponovno manifestira svoja patriotska čustva in neomajno voljo, da bo sledila svetlim vzorom Velikega pokojnika in očuvala našo skupno domovino. Glede na velik državni in narodni pomen te slavnosti in z odobritvijo kralj. banske uprave vabimo dijaštvo srednjih in trgovskih šol ter gojence učiteljske in tehnične srednje šole, da se udeleže v čim večjem številu te svečanosti.

Zato naj se na dan odkritja 6. septembra 1940 zberejo dijaštvo in gojenci v svojih zavodih najkasneje do 8.30, od koder bodo v spremstvu profesorskih zborov odšli urejeno na slavnostni prostor na Kongresnem trgu, kjer bo zanje odrejeno posebno mesto.

Glavni odbor Legije korških borcev vabi članstvo vseh krajevnih organizacij, da se polnoštevilno udeleži svečanega odkritja spomenika pokojnemu Viteškemu kralju Aleksandru I. na dan 6. septembra v Ljubljani. Člani Legije koroških borcev ter Zveze Maistrovih borcev se zbirajo med 8.30 do 9 dopoldne pred društvenim lokalom na Cankarjevem nabrežju št. 7, od koder bo odhod na določen prostor *točno ob 9.* Priključitev delegaciji po odhodu ne bo mogoča. Članstvo naj se po možnosti in svečanosti primerno udeleži proslave v temnih oblekah. Vsak član naj ima društveni znak.

Praporov ne nosite s seboj, ker se bomo udeležili slovesnosti pod praporom Ljubljanske krajevne organizacije. Člani rezervni oficirji naj se priključijo v uniformah. Predstavnika Legije in Zveze Maistrovih borcev položita na spomenik skupen venec. — Glavni odbor LKB.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C° največja	Temperatura v C° najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost od 0—10	Veter (smer, jakost)	Padavine m/m	Padavine vrsta
Ljubljana	769·5	13·4	6·7	89	9	0	4·4	dež
Maribor	769·0	14·6	5·0	80	3	W_1	30·0	dež
Zagreb	762·4	18·0	13·0	90	8	E_1	2·0	dež
Belgrad	761·7	20·0	12·0	70	8	N_4	0·3	dež
Sarajevo	763·0	17·0	8·0	80	5	0	0·6	dež
Vis	759·4	23·0	15·0	60	1	NNW_1	—	—
Split	760·	27·0	17·0	70	2	NW_1	—	—
Kumbor	759·7	25·0	17·0	70	0	N_2	—	—
Rab	761·1	20·0	17·0	60	6	E_2	0·8	dež
Dubrovnik	759·[illegible]	25·0	15·0	70	2	SE_2	—	—

Vremenska napoved: Toplejše, vedro.

Koledar

Danes, sobota, 31. avgusta: Rajko.
Nedelja, 1. septembra: Egidij (Tilen).

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, in mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote od 8 zvečer do ponedeljka do 8 zjutraj mestna zdravnica dr. Žitko Josipina, Pleteršnikova 13, telefon 47-62.

Naknadno vpisovanje na vseh ljubljanskih ljudskih šolah bo v ponedeljek 2. septembra t. l. Istega dne bo tudi otvoritvena šolarska maša. Reden pouk se prične v torek 3. septembra t. l.

Šola Glasbene Matice v Ljubljani. Vpisovanje v šolo za šolsko leto 1940-41 bo od 2. do 5. septembra od 9. do 12. in od 15. do 17. ure v pisarni, Vegova ul 7-I. Gojenci naj se zglase v spremstvu staršev ali njih namestnikov. Prineso naj krstni list in zadnje šolsko spričevalo. V pisarni izpolnijo stanovski izkaz, ki ga podpiše tisti, ki prevzame plačilo ukovine. Dosedanji gojenci morajo predložiti tudi zadnje spričevalo šole Gl. Matice. Naknaden vpis zapade posebni pristojbini. Izjemoma se sprejemajo tudi pismene prijave. Pri vpisovanju se plača vpisnina, prispevek za učila 40 din in ukovina za mesec september. Učenci ki na drugi šoli niso plačali za zdravniški fond, plačajo še 20 din. Mesečna ukovina znaša: Za glasbeno teorijo in mladinsko petje kot samostojen predmet 20 din, kot stranska predmeta pa je pouk brezplačen — Za violino in klavir po 70 din, za orgle 120 din, za solopetje 140 din. Za teoretične predmete po 10 din, za vse ostale instrumente 60. Ansamblske vaje za godala, pihala in trobila ter orkestralne vaje so tudi brezplačne. Violinski pouk traja 2 krat po 20 minut tedensko. Vsi vpisani učenci naj pridejo k razdelitvi pouka v soboto 7. septembra v Hubadovo dvorano in sicer: ob 15. uri učenci za klavir: ob 16. uri učenci za violino; ob 15.30 uri učenci za ostale predmete. Redni pouk bo začel v ponedeljek, 9 septembra 1940.

Prijava zaloge pšenične moke. Člen 20. uredbe o merah v svrho preskrbe prebivalstva in vojske s kruhom določa, da morajo v roku treh dni po uveljavljenju uredbe, t. j. do 29 avgusta t. l. prijaviti mestnemu poglavarstvu vso razpoložljivo zalogo pšenične moke: 1. osebe, ki se bavijo s proizvodnjo kruha za prodajo (peki) in 2. trgovci ter drugi posredniki z moko, kakor tudi producenti in predelovalci pšenice (mlinarji). Mestno poglavarstvo je opaznlo, da se prizadete osebe niso odzvale temu zakonitemu predpisu, zato jih opozarja, da to store nemudoma, najkasneje pa do dne 2. septembra t. l., sicer bodo kaznovane po predpisih, naperjenih proti zamudnikom Prijave je predložiti po stanju zalog z dne 26. avgusta t. l.

Romarjem na Kurešček v vednost! Posrečilo se je dobiti še nekaj razpoložljivih mest v avtobusih. Vozni listki so na razpolago danes popoldne do pol šestih v trgovinah Stiligoj, Ničman in Šoukal. Vsi ostali romarji, ki niso dobili v avtobusih prostora, se lahko poslužijo dolenjskega vlaka, ki odhaja iz Ljubljane ob 5.25 zjutraj in se vrača iz Škofljice ob 17.43 in ob 20. — **Romanje bo ob vsakem vremenu,** vendar je vodstvo romanja pripravljeno vrniti denar za neuporabljene vozne listke, če bi v nedeljo zjutraj hudo deževalo.

Nobena narodnih noš in društvenih zastav ne sme ostati dne 6. septembra doma. Naša državljanska dolžnost je, da se udeležimo polnoštevilno odkritja kraljevega spomenika. Prijave sprejema Prosvetna zveza, Miklošičeva 7-I.

Likovna razstava na velesejmu od 31. avgusta do 9. septembra. Pravi užitek na velesejmu bo nudil obisk na razstavi likovnih umetnin. Za razstavo se je prijavilo 23 umetnikov slikarjev in kiparjev. Razstavljenih bo koli 150 slik in plastik. Razstavljali bodo slikarji: Čargo, Deržaj, Gaspari, Globočnik, Jakac, Jakopič, Justin, Klemenčič, Kožel M., Mušič, Pavlovec, Sedej, Slapernik, Smrekar, Šantel, B. Vavpotič I. Vavpotič, Zupanec-Sodnikova, in kiparji: Dremelj, Gorše, Kos, Smerdu, Zajc. Navedena imena jamčijo za kakovost razstavljenih del.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod.
Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe.
Za vse vloge in obveze hranilnice jamči
MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Tudi blago za obleke iz krompirjevih listov

»Krompirjeve« obleke niso nič manj trpežne, kakor pa obleke iz drugih vrst blaga

Že svoj čas smo n atem mestu poročali, da v Nemčiji izdelujejo papir ne samo iz lesa, pač pa tudi že iz krompirjevih stebelc in listov. Že tedaj smo povedali bravcem našega lista, da skušajo zlasti zdaj, ko je vojna, v Nemčiji vsako stvar do skrajnosti izkoristiti, da bi imeli od nje čimveč haska. Zato so svojim gozdovom, ki jih Nemčja tudi nima malo, začeli prizanašati še s tem, da so namesto iz lesa začeli izdelovat papir takorekoč iz krompirjevih odpadkov.

Te dni pa je v nemškem časopisu »Vierjahresplan «izšel v tem oziru spet zanimiv članek, v katerem pisec ugotavlja, da je časopisni papir stoodstotno izdelan iz krompirjevih listov. V nekem drugem članku istega časopisa pa omenja pokrajinski voditelj Fritz Schaukel, da je prvi prišel na to misel, da bi se morda dalo iz krompirjevih listov izdelovati celuloza in nato papir, voditelj rajha in državni kancler Adolf Hitler sam. Prve poskuse s tem so naredili ob Hitlerjevi navzočnosti v Turingiji. Obnesli so se, kakor pravi omenjeni pisec, proti pričakovanju sijajno. Toda dozdaj se ni posrečilo pridobivati iz krompirjevih listov samo papirja, nač pa tudi druge, morda še bolj potrebne stvari, kakor na primer blago za ženske in moške obleke. Izdelovanje blaga iz krompirjevih listov pa ima tudi veliko praktično vrednost zlasti zato, ker v Nemčiji sade zelo mnogo krompirja in je zaradi tega na razoolago vedno dovolj »nove surovine« za izdelovanje omenjenih stvari. To se pravi, da jim v Nemčiji ne bo treba s takšno prakso prenehati, pač pa bodo z njo lahko nadaljevali toliko časa, dokler bi bilo to potrebno. Izkazalo se je dalje tudi, da je blago, narejeno iz krompirjevih listov, tudi zelo trpežno, nič manj kot druge vrste blaga. Nemčija je tista dežela, kjer je na svetu največ zemeljske površine zasajene s krompirjem. Nemško gospodarstvo je na ta način našlo nov vir dragocene surovine, ki je prej nihče ni porabljal za kakšno koristnejšo stvar, pač pa so jo v največji meri smatrali za odpadek, s katerim niso vedeli kam. Navadno so krompirjeva stebla in liste sežigali po njivah in na ta način imeli vsaj nekaj koristi, ko so njihov pepel razmetali po njivah kot gnoj.

Časopis »Vierjahrsplan« prinaša dalje še tretji članek, v katerem pravi, da zdaj delajo s krompirjevimi listi še nove zanimive poskuse, ki naj pokažejo, ali je možno iz te tvarine in iz podobnih odpadkov izdelovati še kaj drugega razen celuloze in blaga za obleko.

Člankar zatrjuje dalje, da bi Nemčija lahko predelala na leto do tri milijone ton krompirjevega listja, če se organizacija izvede tako, kakor bi bilo treba — do vseh podrobnosti. Računa tudi, da bi Nemčija lahko prihranila na leto toliko svojega lesa, kolikor ga je treba za 675.000 ton celuloze, če bi se samo 30 odstotkov vsega krompirjevega listja izkoristilo v industrijske namene.

Letošnji uspeh lipskega velesejma

Lipski velesejem, ki se je te dni končal, je v nekaterih ozirih uspel še boljše kot spomladanski, pravijo nemška poročila. Razstavljalcev je bilo 6.126. Obiskovalcev je bilo razmeroma mnogo, prav tako pa tudi kupčij. Zlasti pri stekleni in porcelanski industriji je bil promet velik, nič manjši pa tudi pr kuhinjskih potrebščinah in pohištvu. Obiskovalci iz držav, ki jih je Nemčija zasedla, kakor n. pr. Norveška, Danska, Belgija in Nizozemska, so se zlasti zanimali za tekstilno blago in obutev, dosti pa je bilo takšnih, ki so jim bili najbolj všeč športni predmeti.

Solstvo v Poljski in Ukrajini

V tistem delu Poljske, ki je prišel pod nemško oblast, se bodo šole začele s 1. septembrom, prav tako tudi v Ukrajini. Poročila pravijo, da se je v ljudske šole vpisalo izredno mnogo otrok, tako da obstoji nevarnost pred pomanjkanjem učiteljev. Vendar bodo v Ukrajini to vprašanje vsaj delno rešili na ta način, da bodo za tiste učitelje, ki dozdaj še niso imeli strokovnega izpita, ustanovili posebno učiteljišče, kjer bodo ta izpit lahko hitro opravili. Nemške višje šole pa so odprli v Srakovu, Zakopanih, Premislu, Tomaševu, Petrikovu, Helmu in v Rapki. Diplome teh šol dajejo iste pravice kot nemške diplome. Strokovne šole so izenačene s šolami v rajhu. Verouk po šolah ni ukinjen, ker so Ukrajinci in Poljaki to izrečno želeli

Zaradi alarmov tudi zamude časopisov

Dopisniki nemških listov iz Londona poročajo, da v angleški prestolnici izhajajo tamkajšnji časopisi z velikimi zamudami, ker da se morajo stavci vsako noč po nekaj ur zateči v zaklonišča zaradi nemških letalskih napadov. Pravijo tudi, da so ti pogosti alarmi imeli za posledico velik promet po londonskih trgovinah. Ljudje, da bi si radi kupili volnene obleke, poljske postelje, blazine in podobno, da bi jih po zavetiščih ne zeblo. Zdaj se vlada, delodajalci in razne delavske organizacije ukvarjajo z vprašanjem, kako bi omogočile delo tudi začasa alarmov.

Preveč so jih odlikovali z redom Legije časti

Francoska vlada namerava podrobneje pregledati seznam tistih, ki so bili dozdaj odlikovani z redom Legije časti. Nekaterim namreč mislijo to odlikovanje vzeti, češ, da ga niso zaslužili. Zlasti velja to za tiste, ki so ga dobili začasa Blumove vlade, ko se je podeljevanje tega visokega francoskega odlikovanja preveč razpaslo. Pravijo, da je bilo v dobi Blumovega vladanja podeljenih več tisoč odlikovanj z redom Legije časti.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Čudodelni oltar, ki je spet v Nemčiji

Iz Berlina poročajo: Isenburški oltar, ena najslovitejših cerkvenih starinskih dragocenosti, kar jih ima Nemčija, oltar, ki ga je ljudstvo stoletja smatralo za čudodelnega, je zdaj spet v nemških rokah. V začetku svetovne vojne so tedanje nemške oblasti odstranile ta oltar iz Alzacije, da bi to zgodovinsko dragocenost zavarovale pred morebitnimi poškodbami v vojnem času. Ko pa je bila zdaj Alzacija priključena nemškemu rajhu, je ostalo v nemških rokah spet tudi to čudovito delo stare slikarske umetnosti. Vsako leto je romalo na tisoče in tisoče ljudi v Kolmar pred ta oltar, prvi kot romarji, drugi pa zopet samo zato, da so lahko občudovali starinsko umetnost Eden največjih nemških delavcev na polju umetnostne zgodovine je pri neki priliki zapisal: »Kogar to delo ne more ganiti, ne zasluži, da bi se imenoval človek«.

Do pred kratkim je prevladovalo mnenje, da je ta čudoviti oltar izdelal Matija Grünwald. Zdaj pa so na podlagi znanstvenih raziskovanj ugotovili, da Matija Grünwald sploh ni nikdar živel, vsaj ne kot umetnik ne, in da je oltar delo Matije Neidhardta iz Würzburga.

Nove angleške obcestne table, ki bodo kazale osem glavnih strani neba

»Newyork Herald Tribune «je te dni prinesel zanimivo poročilo iz Londona, v katerem se bavi s sedanjimi razmerami in življenjem v angleški prestolnici. Poleg drugega tudi piše — in za njim posnema njegovo poročilo tudi nemški poročevalski urad — da bodo po angleških cestah postavili posebne drogove, ki bodo nekako nadomestilo za kažipote, katere so svojčas odstranili, ker so se bali, da bi utegnili dobro služiti Nemcem, če bi se izkrcali v Angliji. Poročevalec ve povedati tudi to, da je odstranitev teh kažipotov povzročila motnje v prometu po angleških cestah. Na novih drogovih bo označenih osem glavnih strani neba. Krajev, ki leže v teh osmih smereh, pa menda ne bodo na njih označevali, ker potem ne bi imelo nobenega smisla odstranjevati prejšnje kažipote ob cestah.

Morda pa le še ne veste . . .

Preseljevanje Nemcev iz Besarabije in severne Bukovine se bo začelo prve dni septembra in bo končano, kakor določa nova nemško-sovjetska pogodba, do 15. novembra. Nemci iz teh krajev se bodo pripeljali do Donave po železnici, od tam dalje pa z ladjami do Belgrada, nakar se bo organiziralo njihovo nadaljnje potovanje v domovino. Vprašanje njihovega premoženja bosta Nemčija in Rusija rešili sporazumno.

Rešitev sobotne križanke:

Vodoravno: 1. Senegalec. 8. Moti. 9. Bloke. 11. Šikana. 13. Ivan. 14. Rim. 15. Nona. 17. Iva. 18. Epos. 20. Napota. 22. Vozel. 24. Liki. 25. Anatomija.

Navpično: 1. Sok. 2. Etan. 3. Ninon. 4. G. B. 5. Ali. 6. Uloviti. 7. Cena. 8. Mimoza. 10. Kava. 11. Šipon. 12. Anali. 14. Reva. 16. Apij. 19. Set. 21. Oka. 23. Lo.

Križanka

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Toplotna enota. 9. Posoda. 12. Duša (Faytenova duhovna igra). 13. Boginja dramske umetnosti. 14. Skavtsko geslo (bodi pripravljen). 15. Kratica za politično koalicijo izven Slovenije. 16. Števnik. 19. Latinski predlog z abl. 19. Grška črka. 20. Ban hrvatske banovine. 24. Industrijska rastlina. 25. Tisti, ki posnema, ponareja (tujka). 28. Krajša oblika za Martina. 29. Vprašalnica po množini.

Navpično: 1. Podzemski ali podmorski brzojavni vod. 2. Tuja oblika ženskega imena. 3. Sladkovodna riba. 4. Dalmatinsko mesto. 5. Ščipajoča žival. 6. Kratica pri naštevanju. 7. Domača oblika za Jakoba. 8. Moško krstno ime. 9. Osebni zaimek. 10. Žre železo. 11. Obmejno hrvatsko-slovensko mesto na Kočevskem. 17. Izključujoča nikalnica. 21. Razume, ve. 22. Zelo razborita žival. 23. Štor, tnala. 25. Veznik. 26. Kazalni zaimek. 27. Al(i).

Na mednarodni filmski reviji v Benetkah, ki bo od 1. do 8. septembra, bo Nemčija zastopana s filmi »Materinska ljubezen«, »Osvobojene roke«, »Poštar«, »Sovražnik posluša« in »Ples v operi«.

Radio

Program radio Ljubljana

Sobota, 31. avgusta: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče do 7.45 — 10 Prenos otvoritve ljubljanskega velesejma — 12 Malo na gosli in malo na bas, pa še trobenta, da krajši bo čas (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Malo na gosli, malo na bas, pa še trobenta, da krajši bo čas (plošče) — 14 Poročila — 17 Otroška ura (ga. Mileva Ukmar-Boltarjeva) — 17.30 Od bajke do bajke (plošče) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopust, igra Radijski orkester — 18.40 Ob 100-stoletnici božje poti Sv. Križ pri Belih vodah (g. Boris Orel) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Zračni promet v letu 1940 (dr. Mih. Smirnov) Bgd — 19.40 Objave — 20 Zunanjepolitični pregled (g. dr. Alojzij Kunar) — 20.30 »Smo skuhali dovtipov zmes, natresli godbe, pesmi vmes«. Pisan večer s petjem ,godbo in šalami — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Radijski orkester. Konec ob 23.

Pivo

LEŽAK

in BOK

iz pivovarne UNION

V LJUBLJANI

se najbolj priporoča

Za jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: inž. Jože Sodja. — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo.
»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6-III. Telefon št. 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6.